

Poštšina plačana v gotovini.

ČELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN.

NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 5.

ŠTEV. 11-12.

NOVEMBER-DECEMBER 1932.

LETO XIII.

Prosvetna zveza v letu 1931-32

Dne 13. oktobra na 15. obletnico smrti dr. Jan. Ev. Kreka je podala poročilo o svojem delovanju Prosvetna zveza. Bela dvorana v Unionu je bila dobro zasedena ter je bilo navzočih 118 delegatov raznih prosvetnih društev. Občni zbor je otvoril ob 9 predsednik dr. Jakob Mohorič ter takoj v uvodu prebral dopis dr. Gregorija Rožmana, ljubljanskega škofa, ki se glasi:

Občnemu zboru Prosvetne zveze v Ljubljani! — Ko zopet podaja Prosvetna zveza poročilo o enoletnem svojem delovanju, se bo brez dvoma zopet v najlepši luči pokazala velika pomembnost njenega kulturnega dela med katoliškimi Slovenci. K temu njenemu uspehu ji iskreno čestitam in iz vsega srca želim, da bi tudi v bodoče Bog njeno delo blagoslovil v korist in napredek slovenskega ljudstva.

Pozdrav in blagoslov!

Dr. Gregorij Rožman, škof.

Nato pozdravi predsednik zbrane delegate in delegatinje, ki tvorijo močno armado naših prosvetnih sodelavcev. Iskreno se zahvali vsem dobrotnikom, ki so pripomogli k razcvetanju prosvetnega dela. Obč. zbor je odposlal udanostno brzojavko svojemu pokrovitelju Nj. Vis. princu Andreju. Nato poda iz-

črpno poročilo o delovanju Prosvetne zveze tajnik Vinko Zor:

Naše ljudsko izobraževalno dela ima namen, izobraziti celega človeka, torej zaposliti njegove telesne zmožnosti, jih razvijati do dovršenosti, utrditi njegov značaj ter odkriti skrite zaklade duhovnih dobrin. Mladina, ki raste, naj si utrjuje telo v zmernem sportu in gibanju na prostem. Treba pa je vedno bistriti razum, da more prosto soditi o najvažnejših življenjskih vprašanjih. Ta razum pa mora voditi in obvladovati duhovno udejstvovanje pri poklicnem delu. Ena najvažnejših nalog pa je izoblikovanje značaja. To dosegamo na ta način, da prebujamo speče sile v človeku, jih usmerjamo v pravo smer, pospešujemo plemenita nagnjenja v človeški osebnosti, odstranjujemo pa plevel in trnje, ki tudi sili na dan. Naše delo potemtakem ni posredovalnica za znanost, ni trenaža za poklicne sportnike, naše polje je cel človek, postavljen v vrtnec sedanjega časa v dobo notranjih in zunanjih kriz.

Temu namenu se je skušala približati Prosvetna zveza in pri njej včlanjena društva pri svojem ljudsko-izobraževalnem delu v zadnjem letu. V kolikor se je namen dosegel, bo mogoče vsaj deloma razbrati iz sledečih podatkov:

Odbor Prosvetne zveze je v 35 sejah

reševal tekoče zadeve, priredil je več skupnih sej ter anket o sodobnih potrebah izobraževalnega dela. Trudil se je, da bi društva usmerila svoje delovanje tudi v socialno karitativni smeri, ki danes najbolj kličejo po odpomoči. Vsak kraj naše domovine ima svoje posebne potrebe, zato je nujno, da imajo društveni delavci pred očmi domače razmere, tako gospodarske, socialne in kulturne ter šele na podlagi teh odločajo o praktičnem društvenem delovanju. Društveno delo doseže uspeh le tamkaj, kjer je navezano na živeče razmere. Centrala sama je priredila v Ljubljani 4 večje proslave t. j. 700 letnico sv. Antona, spominsko proslavo sv. Elizabete, Slomškovo in Krekovo proslavo. Poleg tega je priredila 22 prosvetnih večerov, katere je obiskalo nad 4000 meščanov. Priredila je socialni tečaj, narodnoobrambni, govorniški, maskerski in režiserski tečaj. Poleg rednih publikacij Vestnika, Društvenika, Mentorja in Koledarčka je založila tudi dr. Justinovo brošuro: Zaščita proti strupenim plinom. Na pobudo PZ je bilo iz te stroke 32 dobro obiskanih tečajev z omenjenim predavanjem skoro po vseh večjih krajih dravske banovine. Pisarna je sprejela in odposlala 7132 dopisov, dalje 24 okrožnic v 4915 izvodih. Tudi letos smo zbrali lepo zbirko knjig, revij in listov, pesmaric in raznih iger, katere smo poslali izseljencem v Francijo, Belgijo, Holandijo, Nemčijo ter siromašnim društvom na Koroško.

Izposojevalnica diapozitivov, filmov in plošč. Razvoju filma je tudi letos posvečala osrednja pisarna veliko pozornost. Osnovali smo v Zagrebu za celo državo katoliški filmski komite po vzorcu mednarodnega katoliškega filmskega odbora, katerega filialko vodi pravkar omenjeni komite v Zagrebu. Razveseljivi so pojavi in inozemstvu pri razvoju zvočnega filma. Skoro lahko trdimo, da so se katoličani osamosvojili na polju produkcije v Nemčiji, Franciji, Italiji, v Belgiji in Holandiji. Katoliški Leo film v Münchenu je svoj kapital v svrhu produkcije dvignil na milijon mark. Na osamosvojitve pri nas filmska produkcija ne more misliti. Zabeležiti moramo dejstvo, da so nekatera prosvetna društva svoje ki-

no obrate spremenila v zvočne. Za bodočo sezono si je PZ nabavila nekaj normalnih nemih filmov in pa lepo kolekcijo malih ozkih filmov za društvene P. Baby aparate, kateri so se že tako izpopolnili, da popolnoma zadostujejo za produkcije v manjših dvoranah. Izposojevalnica je izposodila 110 normalnih filmov, malih P. Baby pa 238. Zbirka diapozitivov šteje točasno 317 serij s skoro 10.000 diapozitivi. Izposodili smo v zadnjem poslovnem letu 624 serij z 21.555 diapozitivi. Tudi zbirka gramofonskih plošč se je povečala in je bila izposojena z aparatom vred 68krat. Tudi na tem polju razmere kričijo po osamosvojitvi in lastni produkciji gramofonskih plošč.

Potovalni odsek. Potovalni odsek je po danih možnostih organiziral potovanja v sv. deželo, v Dublin, v Dolomite in v Sarajevo. V načrtu je imel dvoje potovanj po domači državi, ki pa sta morali izostati, ker se ni priglasilo zadostno število izletnikov. Tudi romanje v Čenstohovo je vsled istega razloga odpadlo. Manjših izletov po domači zemlji PZ ne organizira; to prepušča namenoma društvom, katera naj pospešujejo ravno s takimi izleti smisel za dom, za spoznavanje domovine ter širijo smisel in ljubezen do narave, do domačega zemljepisja, rastlinstva in živalstva ter za domačo umetnost. Zato naj društva kolikor mogoče tudi v bodoče pospešujejo tovrstne izlete. Letos n. pr. je bilo po društvih 115 izletov. Potovanje v tujino je združeno z večjimi težkočami, potrebne so zveze z inozemstvom, so pa po drugi strani važen kulturni faktor, ki na lahek in enostaven način pripomore, da človek spozna kulturne vrednote drugih narodov.

Knjižnica. V poslovnem letu 1931-32 se je knjižnica PZ pomnožila za 654 knjig, tako da šteje sedaj 10.705 knjig. Tekom leta je bilo izposojenih 19.200 knjig, povprečno 63 na dan; skupen obisk pa znesel 11.582. Knjižnica ima dalje naročenih lepo število revij in listov. Osrednja knjižnica se spopolnjuje po danih možnostih. Prejela ni sama nikakih podpor in je torej navezana na izključno podporo PZ. Ustreza popolnoma sodobni kulturno-pedagoški zahtevi ter

odgovarja vsem religioznim in znanstvenim načelom. Knjižnica je obenem vzgojno žarišče za društvene knjižnice po deželi, kjer je živahno delovalo 132 knjižnic, katere imajo 52.170 knjig ter so izposodile v zadnjem letu 32.779 knjig in pomnožile svoje zbirke za 2751 knjig. Centralna knjižnica je prav tako na razpolago ljubljanskemu občinstvu kakor tudi obiskovalcem z dežele, kateri si lahko izposodijo knjige tudi za daljšo dobo.

Delo prosvetnih društev.

Kljub neugodnim razmeram sedanjega časa, kljub gospodarski krizi, ki je tudi PZ in njenemu delovanju zaprla materijelno podporo, so prosvetna društva po naših župnijah tudi v poslovnem letu 1931-32 dosegla dokaj lepih uspehov. Ljubljanska PZ šteje 236 prosvetnih oz. izobraževalnih društev. Podrobno statistiko je poslalo 150 društev. Na novo je bilo ustanovljenih 8 društev, oblast pa je razpustila v zadnjem poslovnem letu 6 društev, delovanje pa je ustavila oblast pri 9 društvih. Na podlagi poslane statistike imajo ta društva 12.437 članov, med temi je 5872 moških in 6576 žensk. Po številu članstva so društva napredovala. Odbori teh društev so imeli 858 sej, priredili so 14 tečajev, 189 skioptičnih predavanj, 59 filmskih, 507 navadnih. Živahno so se gibal dramatični odseki, saj je bilo 801 predstava na naših ljudskih odrih. Tudi pevski odseki so živahno delovali in priredili 175 nastopov, godbe, 10 po številu, in 30 tamburaških zborov pa je priredilo 96 koncertov. Zabavnih prireditev je bilo 105. Podrobno delo se vrši v odsekih in sicer imamo 76 pevskih odsekov in 109 dramatičnih. Nad 40 društev ima lastne zastave, 17 društev ima lastne kinoaparate, 43 skioptikonov, 32 radio aparatov, 143 društev ima deloma lastne, deloma pa uporabljajo cerkvene dvorane. Kino predstav je bilo v društvih 347. Poleg tega prihaja v društvene čitalnice večje število društvenih glasil, publikacij in strokovnih listov. Člani ne črpajo torej izobrazbe samo na društvenih sestankih in prireditvah, temveč imajo tudi v teh listih prave glasnike poštene izobrazbe. Ker so ti listi dobro urejevani, nudijo

zlasti tudi stanovsko izobrazbo. Zlasti je vršil važno kulturno delo »Domoljub« s svojimi strokovnimi članki in s svojimi številnimi prilogami kot: Gospodar, Gospodinja in Društvenik. Vršilo se je tudi več slovesnosti ob priliki srebrnih jubilejev posameznih društev. Nekatere tozadevne prireditve so bile od politične oblasti prepovedane.

Radio odsek.

Eterski valovi radio oddajnih postaj so obsegli že ves svet in kjer koli biva človek, povsod vrši radio svojo svetovno kulturno poslanstvo. Ni čuda, da šteje že nad 30 milijonov abonentov v širnem svetu. V naši državi se je oklenilo tega kulturnega sredstva že nad 45.000 naročnikov. V obsegu ljubljanske radio postaje pa je 7624 naročnikov po statistiki iz 1. septembra. Ako pomislimo, da je bilo prav na tem teritoriju 1. 1928. že 500 abonentov, vidimo, da se tudi pri nas sicer polagoma vendar stalno utira pot med široke plasti ljudstva. Tekom leta se je izvršila elektrifikacija radio oddajne postaje v Domžalah. Na čelu postaje stoji tkzv. radio eksekutiva, katera je imela v zadnjem poslovnem letu pet sej. Skupne zadeve vseh treh oddajnih postaj so se razpravljale na treh konferencah v Zagrebu. Zimski kakor letni program se je obravnaval pri programnem odseku. Referenti za posamezne stroke programa pa so imeli v zadnjem poslovnem letu 45 konferenc. Izmed jugoslovanskih oddajnih postaj posebej Radio Ljubljana posebno pozornost poučnemu in kulturnemu programu poleg glasbenega. Vsled tega je radio zrcalo našega sodobnega kulturnega življenja. Sleherni utrip domovine, vsako stvarjenje in gledanje, vse kar poganja, kar diha domače življenje, preteklost in sedanjost pride do izraza v programu radiooddajne postaje. Potom radia se je vršil tudi pouk sedmih jezikov in sicer in 232 pol-urah. Stanovski izobrazbi pa je bilo posvečenih 46 kmetijsko gospodarskih predavanj, 54 gospodinjskih ur, 32 pa dekliških. Higijeni in zdravju je veljalo 23 predavanj. Ljudska univerza pa je priredila 743 predavanj iz poljubno znanstvene tvarine kot n. pr. zgodovina, zemljepis, modroslovje, iz pedagogike,

socialne tvarine itd. Zabavne vsebine pa je bilo 48 predavanj. Vseh predavanj pa je bilo od 1. oktobra 1931 do 1. oktobra 1932 908. Radio pa je tudi v glasbenem oziru postal oni činitelj, kateri posreduje vsakovrstno glasbo tudi širokim plastem ljudstva. Nič manj kot 88 zborov je nastopilo v radiu. Poleg tega 139 solistov, instrumentalna glasba pa je bila zastopana na 687 koncertih. Na novo se je vpeljala poleg kmetijske ure tudi šolska ura ter je bilo 73 šolskih oddaj. Dram, iger in oper je bilo 55, 7 je bilo prenosov z dežele, 64 pa prenosov iz cerkve. Važen činitelj medsebojnega spoznanja Jugoslovancev je radio ravno po prenosih iz Zagreba in Beograda. Tudi tu je ljubljanska postaja vršila, važno kulturno poslanstvo, da je posredovala 103 krat, ko je prenašala kulturne dobrine Srbov in Hrvatov našim abonentom. V letošnjem letu se je izvršil tudi prvi mednarodni prenos v inozemstvo. Dne 14. januarja je donela slovenska pesem po srednji Evropi in prenašala jo je celo radiooddajna postaja v Ameriki, v Chicagi. Lahko si predstavljamo, s kakšnimi občutki so poslušali slovensko pesem naši izseljenci v Ameriki. Zalibog, da radi velikih stroškov, ki so s tem združeni, ne moremo bolj pogosto obiskati naših Amerikancev, dočim naši izseljenci v Nemčiji, Holandiji in Franciji preživijo sleherni prosti čas pri radioaparatih ter lovijo domačo pesem in besedo. PZ je dala postajo na razpolago tudi naši najvišji znanstveni instituciji univerzi ter omogočila eksperimentalno-fonetični studij, katerega je vodil univ. prof. dr. F. Veber. Radio Ljubljana ni zamudil nobene prilike, da ne bi posredoval svojim abonentom vseh važnih dogodkov v tu- in inozemstvu. Največja glasbena dela, ki so se predvajala v Salzburgu, na Dunaju, v Pragi, Varšavi, Parizu, Berlinu, smo prenašali. Vseh prenosov iz inozemstva je bilo 63. Neizmerne važnosti je radiooddajna postaja za one naše brate in sestre, ki bivajo izven meja naše države. Postaja prejema stalno dopise iz teh pokrajin, včasih naravnost genljive vsebine. Ker vemo, da so zlasti ti ljudje potrebni posebne pozornosti, zato je tudi marsikatera točka v programu, ki je namenjena izključno

našim bratom v inozemstvu. Da je šolski radio dosegel takoj prvo leto tako lepe uspehe, je zasluga radioodseka pri UJU v Ljubljani. Tudi kmetijska predavanja, ki so bila podana ob nedeljah tekoma zime, so dosegla svoj namen, za kar gre zahvala posebnemu odseku pri kmetijskem oddelku kr. banske uprave. Zahvalo pa smo dolžni tudi vsem sodelavcem pri radiooddajni postaji.

Zveza fantovskih odsekov PZ.

Vedno bolj se je kazala potreba, da se v prosvetna društva vpelje tudi stanovska izobrazba in kultura. Tudi v smislu Katoliške akcije in želje sv. Očeta je, da se združujejo mladeniči v posebnih krožkih, prav tako tudi dekleta, žene in moške. PZ se je doslej posrečilo izpeljati trojno stanovsko organizacijo, t. j. fantovsko, dekliško in žensko. V naših prosvetnih društvih deluje okoli 150 fantovskih krožkov. Notranje delovanje teh odsekov je odsevalo v fantovskih sestankih, ki so bili namenjeni pouku in zabavi ter ustvarjanju fantovske družine, v rednih odborovih sejah, sportnih urah, predavanjih, igrah itd. Vzgojno važno je bilo zlasti redno praznovanje fantovskih praznikov, misijonov za fante in duhovne vaje. Zelo dobro so uspeli tudi rekrutski tečajji, pri katerih je z veliko požrtvovalnostjo sodeloval g. sanitetni polkovnik dr. M. Justin. Teh tečajev se niso udeležili samo člani naših odsekov, ampak skoraj vsi rekruti posameznih okolišev, tako da je bila udeležba pri mnogih tečajjih nad 200. Koncem novembra 1931 se je vršil organizatorični tečaj, eden v Ljubljani, drugi pa v Mariboru. Več pa je bilo enodnevnih in dvodnevnih tečajev za raznovrstne panoge sporta. Izmed sportnih panog se je pozimi intenzivno gojilo zlasti smučanje, poleti plavanje, od sportnih iger pa zlasti odbojka, igra z žogo, ki je zlasti primerna, da nadomesti precej sirovi nogomet. Tekom poletja so bile izvršene okrožne tekme, ki so obsegale prosvetno tvarino in sportne panoge. Pri teh tekmah se je pokazalo, da so fantje pridno izrabili zimski čas in študirali tvarino, določeno za prosvetne tekme, t. j. okrožnica Quadragésimo anno in krajevno združništvo.

Člani so se udeležili tudi vseh verskih prireditev, katere so se vršile po Sloveniji. Izvedle so se lahkoatletске tekme posameznikov za prvenstvo v Zvezi v Ljubljani in Mariboru. V Ljubljani je n. pr. tekmovalo 76 članov. Prvenstvo v večini panog si je priboril odsek Šentpeterskega prosvetnega društva. Še večja kulturna in sportna prireditev pa je bil Slomškov stafetni tek, ki ga je PZ po Zvezi fantovskih odsekov organizirala, da počasti na originalen način spomin Slomškove smrti 11. septembra. Namen je bil navdušiti fante za Slomškove ideale in da se preizkusi strnjeno organizacije fantovskih odsekov. Uspeh je bil presenetljiv za vodstvo samo. O tem teku bo izdala PZ posebno listino z imeni vseh sodelujočih. Ta prireditev je vtila v srca naših fantov mnogo poguma in veselja, tako da z navdušenjem gredo na delo in da zbero v naših društvih vse dobro misleče slovenske fante.

Zveza dekliških krožkov.

Stalno povpraševanje s strani dekliških odsekov je pokazalo nujnost, da se ustanovi poseben odsek pri PZ, ki naj bi združeval vse dekliške krožke prosvetnih društev in skrbel za strnjeno smotreno delo, zlasti pa za stanovsko izobrazbo. Po daljšem posvetovanju je PZ osnovala 1. decembra 1931 Zvezo dekliških krožkov kot notranji odsek PZ. Društva so se vabilu Zveze dekliških krožkov hitro odzvala, tako da trenutno združuje ta Zveza 37 dekliških krožkov s 710 članicami. Nekateri dekliški odseki pri prosvetnih društvih se še niso prijavili in v nekaterih krajih se še niso ustanovili. Zato prosimo, da si društvo povsod, kjer je to le mogoče, osnuje dekliški krožek ter naveže redne stike z Zvezo vsaj v bodočem poslovnem letu. Statistika izkazuje 473 dekliških sestankov in 339 sportnih ur. Dekliški krožki so imeli 38 članskih svetov in 22 samostojnih prireditev, največ materinske proslave. Centrala sama pa je imela 22 rednih in 2 izredni seji. Odposlala je 11 okrožnic, ki so obsegale snov za delo v dekliških krožkih. Opozarjalo se je pri predavanjih zlasti na veliko važnost, sodelovanje vsake članice, ki so dosegle s tem, da se pritegne vse članice v živahno debato

in da se vrši predavanje v obliki razgovorov. Teme so bile v tem letu precej splošne, vendar pa aktualne, kot n. pr.: Ni lepega vedenja brez kulture srca, Delo katoliškega dekleta doma in izven doma, Skupnost v naših družinah, Nevarnost tujine, ki preti našim dekletom, katera odhajajo od doma za kruhom, O gospodinjstvu, Nega otroka v nežni mladosti, itd. Propagirale so zlasti gojitev ženskega ročnega dela, širile smisel za slovensko narodno nošo in za našo narodno pesem. V krožkih je vladalo pravo dekliško veselje, ki je izzvenelo v lepi dostojni narodni pesmi. Članice krožkov so se interesirale za delo v Marijinih vrtcih ter že v mnogih krajih pomagajo duhovnim voditeljem, skrbijo za izlete, za zabavne in poučne igrice itd. Duhovno obnovo članic so pospeševale skupne duhovne vaje za krožek. V poletnem času se je delo osredotočilo v nedeljskih izletih, na katerih sta se prosveta in sport združila. Ti izleti so služili zlasti spoznavanju narave, rastlinstva, proučevanju ljudstva in narodnih običajev. V bodoči poslovni dobi pa bo Zveza poskrbela za novo tvarino, katera naj se obravnava na dekliških sestankih. Krožki so gojili predvsem one panoge sporta, ki odgovarjajo ustroju ženskega telesa in njeni duši, t. j. igra z žogo, odbojka, rajanje in narodni plesi. Veliko zanimanja je vzbudil v krožkih namizni tenis, katerega danes dobite že skoraj pri vseh krožkih. Tudi turistika, plavanje in smučarstvo se je začelo gojiti. Vsa tvarina se je predelala na tridnevnem tečaju, ki je bil aprila v Ljubljani. Kljub težavam in gospodarskim neprilikam pa gleda vodstvo z vero in upanjem na bodoče delo.

Slovenska krščanska ženska zveza.

Slovenska krščanska ženska zveza je v poslovnem letu 1931/2 vršila svoje delo globoko in na široko. Potom mesečnih okrožnic je vršila podrobno delo; na sestankih se je obravnavala tvarina: strežba bolnikom, ki vsebuje celotno snov za bodoče tekme. Poleg okrožnic so odseki pridno študirali zdravstveno knjigo »Prva pomoč«, ker so se iz nje temeljito naučile teoretičnega in praktičnega ravnanja z bolniki, oziroma ponesrečenci, pre-

den pride zdravnik, in kako je treba bolnika ali ponesrečenca oskrbeti za prevoz k zdravniku ali v bolnišnico. V pomladnih mesecih so se po društvi izvršile zdravstvene tekme in sicer teoretično in praktično. Na ta način se je izvežbalo okrog 60 članic za prvo pomoč v sili. Centrala je razpisala tri nagrade; prvo nagrado je dobil dekliški odsek Prosvetnega društva iz Most pri Ljubljani in sicer domačo lekarno, drugo nagrado (materijal za domačo lekarno) je prejel dekliški odsek Šmartno pri Litiji, tretjo pa Šmarje pri Jelšah. S tem svojim znanjem lahko mnogo koristijo svojemu okolišu pri nesrečah in nezgodah, ki so tako zelo pogoste. V zavetišču Poselske zveze je prirejala dvakrat na teden predavanja iz vzgoje lepega vedenja, iz spisa in računstva ter o pomenu organizacije. Celo leto je vodila tečaj iz nemščine. Preskrbela je dalje odsekom in kongregacijam na deželi predavanja in predavateljice. Od 1. aprila dalje posluje na glavnem kolodvoru v Ljubljani »Kolodvorski misijon«, ki ga je organizirala Ženska zveza. Kolodvorski misijon je mednarodna naprava, ki ima namen skrbeti za varstvo potujočega ženstva, zlasti deklet, ki prihajajo v mesta iskat službe, in je nevarnost, da padejo v roke brezvestnim ljudem. Da doseže svoj namen, oskrbuje Kolodvorski misijon stalno službo pri odhodu in prihodu vlakov. V informacijski pisarni v palači Vzajemne zavarovalnice dobi potujoče ženstvo vsa navodila in informacije, ki jih potrebuje. Mnogoštevilni bolniki, onemogli, ponesrečenci, ki prihajajo v bolnišnico ali odhajajo iz nje, prav tako nujno potrebujejo pomoči in nasvetov Kolodvorskega misijona. Delokrog postaja vedno širši. Zato pa so tudi izdatki vedno večji, ker vrši ta institucija tako lepo in plodonosno delo, zato rabi prav krepke pomoči od povsod. Saj vzdržuje tudi lastno zavetišče, kjer dobi potujoče ženstvo snažno in poceni prenočišče. Prav v smislu Kolodvorskega misijona je organizacijsko delo Ženske zveze, katera je po društvi prejela obvezna naznanila od vseh deklet, ki so odšla iz domačega kraja, da je v novem kraju posredovala za nje pri društvu ali pri župnem uradu. V teh dneh je prire-

dila socialno prosvetni tečaj za svoje članice.

Ljudski oder.

Kljub temu, da Ljudski oder ne razpolaga več s svojim odrom v Ljubljani, je vpriporil osem predstav in to na raznih podeželskih odrih. Iskrena zahvala vsem društvom, ki so omogočila gostovanje Ljudskega odra. Ob priliki treznostnega kongresa v Ljubljani je nastopil s Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja« v dvorani Rokodelskega doma. Ob nedeljah pa je v radiu Ljubljana vpriporil 21 predstav. Odbor je imel v preteklem poslovnem letu devet sej in prav toliko sej tudi režiserski zbor. Garderoba se je izposodila 127 društvom, igre pa 408 društvom. Za novo sezono si je nabavil igro v štirih dej. »Zlatopoljčanc«.

Narodno obrambno delo.

Na lanskem občnem zboru je PZ poverila skrb za narodno obrambo odborniku Etbinu Bojcu. Izdelal se je podrobni idejni načrt narodnostnega dela za prosvetna društva. Pred božičem je PZ priredila poseben tečaj za narodno obrambno delo v radiu. Tvarina, ki se je tu obravnavala, izide kmalu kot brošura PZ. G. E. Bojc je napisal več tozadevnih člankov za Vestnik in Društvenik. Res, da je pri nas vse naše prosvetno delo, pa naj si bo to ožje izobraževalno, karitativno, socialno, treznostno ali versko že samo po sebi narodno, ker dela med našim ljudstvom in v vseh teh prosvetnih panogah vzbuja tudi narodno zavest, vendar je kljub temu neobhodno potrebno neposredno narodno delo. To delo naj bi se pri vseh prosvetnih društvih razmeram primerno uvedlo in razširjalo. Naša narodna obramba se ne sme omejevati samo za skrb Slovencev za mejami, ampak je treba to delo izvajati bolj na široko in globoko. Prosvetna društva naj zato v bodoči sezoni posvete več sestankov izključno našim najbolj perečim narodnostnim vprašanjem. Treba je mladini, kakor ljudstvu približati narodnostne vrednote in jih narodno osvežiti. Potrebno je širjenje narodne zgodovine, pesmi, običajev in drugo. Problem našega naroda zahteva narodno zavedne generacije v smislu krščanskega pravil-

nega pojmovanja narodnostnih vrednot. Šele tedaj, ko bomo sami dovolj narodno zavedni, bo naše delo za Slovence onstran meja res uspešno. Vedeti moramo, da na nas tiči še mnogo sledov nedavno prestane tisočletne sužnosti in da se moramo usposobiti za resno ter veliko delo našega narodno kulturnega osvobojenja. Poleg tega osnovnega dela naj bi društva razglabljala o razmerah, v katerih živijo bratje za mejami, kakor tudi o vprašanjih naših izseljencev. O vseh teh narodnih vprašanjih mora biti poučen slednji naš človek po deželi, kakor v mestu. Ohraniti pa moramo tudi zveze s Slovenci po južnih krajih naše države. Naše narodno obrambno delo pa naj gre še dalje, da ustvari tesne stike z ostalimi slovanskimi družinami in njih kulturnimi središči.

PZ goji tesne zveze že sedaj s Poljaki, Čehi in Slovaki ter je v stalnih stikih s prosvetnim savezom v Sarajevu ter Srpsko Matico v Novem Sadu. Kulturne stike pa združujemo tudi s Slovenci, ki živijo v Franciji, Nemčiji, Holandiji ter v Ameriki.

Pevska Zveza ni poslala poročila.

Pod okriljem PZ delujeta še dve gospodarski zadrugi, t. j. zadruga »Lastni dom« in radio-zadruga. Lastni dom je zbral vsoto 344.000 Din za prosvetni dom v Ljubljani. Ta vsota daleko ne zadostuje, zato bo moral premišljevati, kako priti do novih virov. Vse ljubljanske organizacije trpijo ravno radi tega, ker nimajo vsa Ljubljana prosvetnega doma, kjer bi imele te organizacije svoje prostore. Zadruga Lastni dom je v petih sejah razmotrivala, kako preskrbeti organizacijam primernih prostorov, toda tega vprašanja doslej še ni mogla rešiti, zlasti ker kažejo naši gospodarski zavodi tako malo smisla za kulturne potrebe našega naroda. Druga zadruga se peča z izdelavo radio aparatov, ojačevalnih naprav in z nabavo zvočnih kino-aparatur. Čisti donos te trgovine gre v prosopeh radio-postaje.

Tiho, skoraj neopaženo se vrši to prosvetno delo po PZ, po njenih osrednjih odsekih ter po prosvetnih društvi po deželi. Delo je nesebično, neplačano, iz požrtvovalnosti in prav to je vzrok, da se dosega tako lepi uspehi kljub vsahlim

virom finančnih podpor, kljub visokim taksam davčnih oblasti in avtorskih central. Pogled v bodočnost nam narekuje, da to delo podvojimo, zlasti da navajamo članstvo k socialnemu, karitativnemu udejstvovanju in dejanskemu izpolnjevanju ljubezni do bližnjega.

Poročilo blagajnika.

Blagajnik Bogo Pleničar je v svojem poročilu poudarjal, da so se posledice gospodarske krize dotaknile tudi Prosvetne zveze. Kljub vsem težočam so se vendar našli zavodi, ki so na kakršenkoli način pomagali iz trenutnih zadreg, za kar naj jim bo izražena najlepša zahvala. Dohodki PZ v zadnjem poslovnem letu so znašali 142.048.16 Din. Da je PZ s temi dohodki skrajno varčno in ekonomično gospodarila, dokazuje račun dohodkov in izdatkov. Celotna slika bilance je današnjim razmeram primerna in zaenkrat še ne kaže znatno padca, zato je pričakovati, da bo ostala na tej višini ter ohranila PZ najpotrebnejša sredstva.

Poročilo preglednikov

je podal g. msgr. Viktor Steska, ki je izvajal sledeče: Pregledal sem vse knjige, ki jih vodi glavno tajništvo, dalje knjige in zapiske ter blagajniški dnevnik, ki ga vodi g. blagajnik Pleničar, primerjal s temi podatki vse priloge ter sem našel vse v najlepšem redu. Radi tega predlagam celokupnemu odboru razrešnico z najtoplejšo zohvalo. — Občni zbor je razrešnico s ploskanjem sprejel.

Volitve.

Nato je bila volitev glavnega odbora. Soglasno so bili izvoljeni sledeči: dr. Jakob Mohorič, dr. Miha Krek, Vinko Zor, dr. Jože Pogačnik, prof. Janko Mlakar, Fran Erjavec, Bogo Pleničar, Ludvik Puš in Etbin Bojc. Za preglednike pa: msgr. Viktor Steska, dekan J. Tomažič, župnik Jernej Hafner.

Predlogi.

Debata, ki je nato sledila, se je sukala okrog stavljenih predlogov. Sprejeti so bili sledeči predlogi: 1. Prosvetna zveza naj nabavi slike dr. Jan. Ev. Kreka, katere morajo viseti po vseh društvenih dvoranah. 2. Osnuje naj se kulturni svet, kateri naj se skliče v važnih kul-

turnih zadevah na posvetovanje ter naj obravnava idejni program za prosvetno delo. Prosvetna zveza naj vpelje tudi izlete, ki so dostopni vsem članom naših društev. Ostala debata je bila posvečena gospodarskemu in kulturnemu delu v društvih. Tudi poglavje o naših ljudskih odrih se je načelo. Poudarilo se je pri tem, naj bodo ljudske igre vzgojne vse-

bine, slone naj na krščansko socialnih načelih, odklonijo naj se pa igre brez prave vsebine, ki so ljudstvu samo v kvar.

Občni zbor je bil zaključen ob pol 12 v najlepši harmoniji in enotni volji za čim intenzivnejše in kulturno delo med našim narodom.

Koroško ljub:

Koroška bo vstala

V »Poned. »Slovincu« od 24. oktobra 1932 je bil podlistek z nadpisom: Križ čez Koroško. Če naj to pomeni, da naj Slovenci napravimo križ čez Koroško v tem pomenu, da je za nas Koroška zavsema in za vedno izgubljena, potem moramo tako misel zavrniti in tako malodušnost obžalovati. Kje je narod, ki bi kar meni nič tebi nič napravil križ čez svojo zemljo? In Koroška, Slovenska Koroška je vendar naša, slovenska zemlja. So mari napravili Nemci križ čez južno Tirolsko? Nikakor, marveč oni poudarjajo, da je »Deutsch-südtirol« zadeva vseh Nemcev. — In Srbi po katastrofalnem porazu na Kosovem polju l. 1389 ali pa po strašnem porazu v svetovni vojni, ko so se gladni in vsega oropani umikali čez Albanske gore? So tedaj napravili križ čez svojo svobodo in čez svojo domovino? Narod, ki ima v sebi voljo do življenja, ne obupa tako hitro. Tudi mi nočemo obupati nad Koroško. Še je Koroška naša zemlja, in kakor pravijo Nemci, da je južna Tirolska zadeva vseh Nemcev, tako moramo reči tudi mi, da je Koroška zadeva vseh Slovincov, vseh Jugoslovanov.

Tudi stari tiger Clemenceau ni obupal, enostavno se ni dal premagati, ni hotel priznati, da bi bili Francozi poraženi od Nemcev — in zmagal je.

Tudi mi hočemo živeti. Na Koroškem živi 100.000 naših rojakov, naših bratov po krvi in jeziku. Kri ni voda. Ti naši bratje imajo pravico, naravno od Boga dano pravico, da ohranijo in gojijo svoj materin jezik in svojo narodno kulturo. Proč z vso malodušnostjo! Sramotno bi bilo, če bi se odpovedali, če

bi pustili na cedilu, če bi napravili križ čez teh 100.000 naših bratov!

V prvi polovici septembra 1932 se je vršilo v Berlinu zborovanje Društva za Nemce v inozemstvu. Na zborovanju je rekel berlinski nadžupan: »Mi ne prosimo, marveč mi zahtevamo, in sicer z vso pravico zahtevamo, da smejo naši rojaki v inozemstvu neovirano gojiti svojo narodno svojstvenost in svoj jezik.«

Isto zahtevamo mi za svoje koroške rojake. Nemški koroški učenjaki se trudijo dokazati, da koroški Slovenci stoje bližje Nemcem nego ostalim Slovincem. Tako trdi dr. Wutte v svoji brošurici »Deutsch-Windisch-Slowenisch«. — Dr. Wutte piše o Slovincih, o slovenski govorici in pri tem — mož niti slovenski ne zna!

Za nas je važno, da smo si na jasnem o tej stvari. Kajti koroški Slovenci so integralen, sestaven del našega naroda. Vsi skupaj tvorimo eno narodno telo, en narodni organizem. Koroški Slovenci so en ud tega telesa, tega narodnega organizma. Odsekaj telesu ud, pa si oškodoval celo telo. Če smo res zavedni Slovenci in Slovani, ni mogoče, da bi si kar brez odpora dali odsekati kak ud našega narodnega telesa. Če trpi en ud, trpi vse telo. In če en ud trpi, mu skušajo pomagati vsi ostali udje. Eden za vse, vsi za enega! Tako je pri individualnem telesu, tako je tudi pri družabnem telesu našega naroda. Slab Slovenec je, kdor so ne trpi in se so ne veseli z ostalimi udi narodnega telesa.

Če je temu tako, si moramo biti najprej na jasnem, kako je s to stvarjo, kar trdijo nemški koroški »učenjaki«.

Stoje koroški Slovenci res bližje Nemcem nego izvenkoroškim Slovencev?

To so bajke, ki so si jih Nemci izmislili iz političnih namenov. Ne dajmo se begati! Predvsem je potrebno, da sami dobro poznamo narodni značaj koroških Slovencev. Del našega narodnega telesa so, zato je naša dolžnost, da se za to brigamo. Dolžnost slovenskega tiska je, da o tem razpravlja in narod o tem informira. — Ali koroški Slovenci sploh tvorijo enoten tip? Že površen pogled na jezikovno karto ti pove, da to ni mogoče. Slovenska koroška zemlja se razprostira od Dravograda ob štajerski meji do Šmohorja, ki leži še zapadnejše od Jesenic in Kranjske gore. Se mari govori okrog Slovenjgradca isto narečje kot na Jesenicah na Gorenjskem? Je tip ljudstva isti? Že ta velika raztegnjenost slovenske koroške zemlje ter njena raznolikost nam pove, da tip koroških Slovencev ne more biti enoten. Deželne meje ničesar ne pomenijo. Nemci so jih postavili, a s tem ni rečeno, da ljudstvo, ki prebiva v tej ali oni deželi, tvori enoten tip in da govori eno narečje. Popolnoma pravilno so Slovenci od l. 1848 dalje neprestano zahtevali, da padejo deželne meje in da se združijo vsi Slovenci v enotno Slovenijo. »Kar je Bog združil, naj človek ne loči.«

Rekel sem, da deželne meje same na sebi ničesar ne pomenijo. Tako n. pr. najdemo to- in onstran komaj 1073 m visokega Korenskega sedla isti ljudski tip. To- in onstran deželne zdaj tudi državne meje se govori isto narečje. G. Uršič, koroški rojak, doma iz beljaške okolice pripoveduje, da je prišel iz Št. Lenarta pri Podkloštru čez Korensko sedlo na Kranjsko. Ko začne govoriti z neko ženo, ji presenečen pravi: »O, vi ste pa Korošica, govorite kakor v Št. Lenartu pri Sedmih studencih.« A žena mu odgovori: »Ne, Kranjica sem, tu pri nas tako govorimo.« — Ista govorica to in onstran Korenskega sedla. Potem pa naj še kak koroški nemški »učenjaki« trdi, da je koroška slovenščina bolj podobna nemščini nego izvenkoroški slovenščini!

Župnik Fr. Kovač, ki slušbuje v Št. Jurju pri Velikovcu in je doma iz brez-

niške fаре na Gorenjskem, pa je rekel: »Gotovo so tudi med slovenskimi narečji razlike, a tako velike niso kot med nemškimi. Iz izkušnje vem, če prideta Kranjec in Korošec skupaj, se takoj razumeta. Jaz n. pr. kot Gorenjec dolgo nisem razumel Škofjeločana, a Korošca sem takoj razumel.«

Ni nobenega dvoma, da slovenski Ziljani tako glede ljudskega značaja kakor glede govorice mnogo bolj sličejo bližnjim Gorenjcem, torej Kranjcem, kakor pa Podjunčanom — Korošcem. A Podjunčani so zopet tako po značaju (naturelu) kakor po govorici mnogo sorodnejši sosednjim slovenskim Štajercem kakor pa Ziljanom.

Dr. Lučovnik razlikuje med slovenskimi Korošci tri tipe: podjanski, rožanski in ziljski tip. Podjuna je primeroma široka in ravna. Podjanski ljudski značaj je sličen ruskemu in bolgarskemu. Podjunčan je resen, premišljen, priden, počasen. Rožan je vesel, rojen pevec, gibčen, prebujen. Ziljan je zgovoren, bistroumen, opizicionalen, rojen »furman«, konservativen. V Zili so se najbolj ohranile stare ljudske šege in stara narodna govorica.

Ziljane bi mogli imenovati koroške Gorenjce. Ziljska dolina ima krasne planine slično kot Bohinj; je ozka, podobno kot gornjesavska dolina. Ni dvoma, da je mnogo, zelo mnogo sličnosti med Ziljani in pa med bližnjimi Gorenjci. Škoda, da ta stvar ni bolj raziskana. — Pa tudi rožansko narečje ima mnogo podobnosti z narečjem, ki se govori onstran Karavank, zlasti, kakor se govori od Jesenic dalje.

Odločno moramo torej zavriniti nemške budalosti, da je koroška slovenščina sličnejša nemščini kakor izvenkoroški slovenščini! Ali, da je koroški slovenski ljudski značaj bolj podoben nemškemu kakor pa značaju izvenkoroških Slovencev!

Koroški Slovenci so naši, so del našega narodnega telesa. V kolikor so se nam tekom zadnjih 70 let odtujili, je to delo ponemčevalne šole.

Zato čez koroške Slovence ne bomo napravili križa in prav tako ne čez lepo koroško slovensko zemljo. Malo je tako lepe slovenske zemlje, kakor je koro-

ška slovenska zemlja. Pojdi vrh Jepe nad Baškim jezerom. Razgled v savsko grapo se ne da primerjati z razgledom na Beljaško ravnino. Pojdi vrh Stola: Tu je razgled proti jugu, na Blejsko jezero in okolico res krasen, a pri pogledu na slovensko zemljo severno od Karavank si boš moral reči: Slovenski Korotan po svoji pokrajinski lepoti ne zaostaja za najlepšimi deli Gorenjske.

Kako je pisal »Slovenec« ob 12 letnici koroškega plebiscita? »Naskočimo Karavanke in ne stojmo pred njimi s prekrižanimi rokami!« Pustimo malodušnost, to ni za narod, ki hoče živeti. Zavedajmo se, da je Koroška naša, slo-

venska zemlja in da so koroški Slovenci naše, slovensko ljudstvo! Naše geslo bodi: Na naši zemlji tuji rod — naj gost nam bo, a ne gospod! Naše slovensko ljudstvo na Koroškem nam hočejo Nemci s pomočjo šole — ponemčevalnice — tega rabeljna in grobokopa koroških Slovencev — odtujiti in izneveriti, a ono je in ostane naše.

Bog živi vse Slovence
pod streho hiše ene!

Pri Tobiju berem: On nas je kaznoval zaradi naših pregreh in nas bo rešil zaradi svoje usmiljenosti. — Rešil bo tudi Koroško. Zaupajmo in pustimo malodušnost: Koroška bo vstala!

Ljudske igre

Na občnem zboru Prosvetne zveze je bilo sproženo vprašanje o ljud. igrah, katere naj igrajo prosvetna društva na svojih odrih. Razlog, da se je to vprašanje načelo, so bili razni izrastki, ki so se pojavili pri pošameznih društvih, katera so vprižarjala igre, ki ne odgovarjajo ne po vsebini, ne po obliki namenom prosvetnega društva. Nekateri odri so celo začeli segati po plehkkih operetah, v katerih se povečujejo tuje-rodni junaki, kateri pa ne zaslužijo, da bi se proslavljali na naših odrih. (Čar-daška kneginja, Grofica Marica.) Druga društva so slepo posnemala repertoar ljubljanskega gledališča in v slabih kopijah podala kmetskemu ljudstvu to, kar je zraslo na gosposkem vrtu. Tretji žalostni pojav, ki smo ga opazili v društvih, pa teži za tem, da se igra izključno le za dobiček, vsled tega so bile na programu igre brez vsake moralne vrednosti.

Namen naših društev ni samo v tem, da zabava poslušalce, njen namen je veliko bolj vzvišen. Ljudska igra naj dviga obiskovalca iz vsakdanjega mrtvila na kvišku v duhovno življenje, kaže naj mu večnostne lepote, vodi naj ga v kraljestvo dobrote, ljubezni in resnice. Igre naših pisateljev: Finžgar, Medved, Krek, Milčinski, Detela, Česnik, Jalen so že skoraj stokrat zaigrane. Zbirke ljudskega odra, ki so večinoma presajene iz tujih tal na naša tla tudi

ne odgovarjajo več časovnim potrebam. V zadnjem času so društva reformirala in izpopolnila društvene odre, zlasti na podlagi strokovnega spisa, ki ga je priobčeval g. Pohlin v letošnjem Vestniku Prosvetne zveze. S tem so se odstranile tehnične ovire, ki so zadrževale razvoj ljudskega odra.

Vse povsodi se opaža, da je povojni človek razočaran nad sedanjo kulturo, ki je polna materializma, polna zablod, brez vere, posegel nazaj v srednji vek, ki je ustvaril poleg mogočnih gotskih cerkva tudi mnogo duhovnih iger srednjeveških misterijev. Bistvo misterija je, da potegne gledalca človeka iz naravnega sveta v nadnaravni svet, zveže ga tako s Stvarnikom, z Bogom. Misterij je globoko premišljevanje verskih resnic, za posvetnega človeka je boj za zmago večnih načel v vsakdanjem življenju. (Jože Pogačnik, uvod k Sleherniku.) Prosvetna zveza je stopila v stik z Misijonsko tiskarno v Grobljah, osnoval se je konzorcij treh članov, t. j. dr. Jože Pogačnik, prof. Niko Kuret in F. Lazar. Sestavil se je načrt dela za sezijo 1932-33. Doslej sta izšla »Slehernik« in »Trije kralji«. Za predpust se pa pripravlja burka »Beneški trojčki«, za postno dobo dva različna pasijona itd. Društva naj torej igrajo v bodoči sezoni pred vsem igre, ki jih izdaja Prosvetna zveza z Misijonsko tiskarno. Ako društvo kupi pet izvodov, dobi s tem

pravico do vprizoritve in s tem je plačana tudi tantijema za avtorja. S tem je uresničena želja, izražena na občnem zboru Prosvetne zveze. S tako ljudsko igro se bo skušala dvigniti duhovna kultura. Ker samo tisti človek, ki je duhovno preroben, more danes klubovati časovnim zmotam. Na ta način bodo naši društveni odri vgajališča novega človeka.

Odbor.

Ker se po društvenih odrih igrajo tu in tam igre, ki nikakor ne odgovarjajo

ljudsko-prosvetnemu delu naše prosvetne organizacije, zato je odbor Prosvetne zveze na 6. seji dne 29. novembra t. l. sklenil sledeče: Pri Prosvetni zvezi v Ljubljani včlanjena društva smejo vprizarjati le take igre, drame, opere, opere in burke, ki odgovarjajo našim prosvetnim načelom in ciljem. Biti morajo versko-nravno neoporečne, ustrezati morajo našim narodnim težnjam. Ako društva prekršijo ta sklep se izključijo iz Prosvetne zveze. V dvomljivih slučajih naj se obrnejo društva na Prosvetno zvezo v Ljubljani.

Zimska sezona v prosvetnih društvih

Letno delo je končano, zato mora odbor prosvetnega društva še ta mesec sestaviti podrobni načrt za prosvetno delo v društvu za zimsko sezono 1932/33. Predvsem mora odbor določiti, katere dneve se vrše odborove seje. Tvarino za seje dobi vsako društvo bodisi v »Vestniku«, bodisi v »Društveniku«. Važno je, da se določijo za celo sezono na prim. igre. Predlagali bi za advent »Slehnika«, za božič »Trije kralji«, za pustni dan »Beneške trojčke«, za post in veliko noč pasijon, bodisi škofjeloški ali Dragosnakov koroški. Vse te igre izidejo v založbi Ljudskega odra, Misijonska tiskarna Groblje, p. Domžale in stane naročnina za vse igre 50 Din.

Določijo naj se tudi družabni večeri kot n. pr. Miklavžev večer ali še preje Martinov večer, ki naj bo obenem socialno-karitativni torej nikakor ne sme biti združen s pijančevanjem. Tudi Marijanski večer za 8. december se priporoča. Poleg družabnih večerov pa tvorijo važen del zimskega programa predavanja. Zato naj odbor krajevnim razmeram pravočasno določi dneve, najbolje nedeljske popoldneve za društvena predavanja, ki naj bodo namenjena vsem stanovom. Za taka predavanja so na razpolago skioptične slike in tudi predavatelji so pripravljeni priti iz Ljubljane. Predavanja se tudi lahko navežejo na mala filmska predavanja s tkzv. ozkim filmom, katerih je na razpolago 130 v Prosvetni zvezi, za malo izposojevalnino aparata in filma se lahko napravi že cela prireditev. Za spremembo bi sveto-

vali eno ali dve kino-predstavi, katere Vam oskrbi Prosvetna zveza, ki ima koncesijo za vse kraje v dravski banovini.

Intenzivno vzgojno delo pa se vrši po odsekih. Zato naj odbor takoj določi sporazumno s fantovskim in dekliškim krožkom, katere dneve in katere ure bo ta ali oni krožek rabil za svoje sestanke. Tvarino, katera naj se na teh sestankih obravnava, prejme dekliški krožek od dekliške zveze vsak mesec sproti potom okrožnic, fantovski krožek pa od vodstva fantovskih odsekov v posebni knjižici. Kjerkoli je mogoče, naj dela glavni odbor na to, da se pri vseh društvih ustanovi in poživi fantovski ter dekliški krožek.

Primerni so tudi stanovski sestanki tako za žene kakor tudi za može. Stanovski sestanki naj bi se vršili vsaj vsako četrtnetle s tkzv. stanovskimi nedeljami. Fantovske in dekliške praznike naj krožki slovesno praznujejo, kakor zahteva vodstvo krožkov. Označeni so v Društvenem koledarčku.

Ko so tako določeni dnevi in ure ter tvarina, katera se bo obravnavala v bodočem zimskem delu, naj odbor vse to kot društveni program napiše in razobesi na društveno desko ter o tem obvesti vse podobore. Določijo se tudi večeri za pevske vaje, kakor tudi za dramatične vaje. Tega programa naj se odbor drži skozi celo zimsko sezono in videl bo, da samo tako smoterno urejeno delo vodi do uspehov.

Društveni koledarček za l. 1933. je

izšel. Poleg koledarja in poštnih pristožbin obsega koledarček pregled društev Prosvetnih zvez Ljubljana-Maribor. Dalje sledijo članki Jugoslavija v številkah, Fantovski prazniki, narodno-obrambno delo po naših prosvetnih društvih, Kolodvorski misijon, in za našo dobo zelo aktualne zapovedi za štedenje. Koledarček ima tudi dovolj praznih listov za zapiske. Stane 10 Din in se naroča Prosvetna zveza, Miklošičeva c. 5.

Ženska zveza.

Po želji sv. očeta Pija XI., naj se v okrilju Katoliške akcije osnuje močna katoliška ženska zveza, pozivlja S. K. ženska zveza v Ljubljani, da ustanove vsa prosvetna in izobraževalna društva materinski odsek. Namen materinskega odseka je prirejati za matere in gospodinje predavanja o higijeni v družini, o vzgoji otrok, o sodobnih nalogah družine. Središče in vodnica družine je in mora ostati naša katoliška slovenska mati. Ako odbor želi, da pošlje Ženska zveza k ustanovitvi materinskega odseka, naj sporoči to Ženski zvezi vsaj 14 dni prej. Članice materinskega odseka morejo biti samo one žene, gospodinje in matere, ki so članice prosvetnih društev, da o tem takoj sklepajo pri svojih sejah ter sporoče, kedar so ustanovili materinski odsek.

Predavanja in sestanki.

Odsekom pošiljamo potom okrožnice navodila ter snov za predavanja na sestankih ženskih odsekov. Tudi letos naj se obravnava teoretično in praktično strežba bolnikom.

Karitativno delo v društvih. Ker revščina in pomanjkanje trkata na vrata premnogih naših družin, zato vljudno pozivljamo, da se vse članice prosvetnih društev udeležujejo dobrotelčnih akcij, ki imajo namen lajšati današnjo bedo. Zlasti je prilika o božičnih praznikih, da pomagamo revežem in jim vsaj za božične praznike olajšamo njihovo bedo. Naj ne bo nobenega društva, ki se ne bi

o božičnem času s prireditvijo spomnil revežev in brezposelnih.

Tisk. Ker se bliža novo leto, zato naj članice posvetijo vso pažnjo širjenju dobrega katoliškega tiska. V vsako družino spravimo »Bogoljuba« in naše glasilo »Vigred«. Kjer članice ne bi naročnine zmogle v denarju, naj se to omogoči, da plačajo naročnino v živilih. Za odkup teh živil se dogovori poverjenica z zadrujo, s konzumnim društvom ali z drugo trgovino. Ponovno pozivljamo, da izdela odbor natančen načrt za delo v zimskih mesecih.

Odbor Ženske zveze, ki je bil izvoljen dne 13. oktobra se je sestavil sledeče: Predsednica gđ. Anica Lebar, I. podpredsednica gđ. Grafenauer Milica, II. podpredsednica Vodeb Adolfina, blagajničarka Srebot Marija, tajnica Golob Anica, odbornice: Gajšek Anda, Golobič Mira, Škrlič Antonija.

Zveza dekliških krožkov.

V letošnjem letu je Prosvetna zveza osnovala centralo dekliških krožkov z željo, da isto store tudi vsa prosvetna društva, da na ta način poglobijo stanovsko vzgojno delo prosvetnih društev. Kjerkoli osnujete dekliški krožek, sporočite na Zvezo dekliških krožkov, Ljubljana, Miklošičeva c. 5. Odbor Zveze je sledeči: Predsednica gđ. Vera Remec, tajnica Lavrič Bogomila, odbornice Reje Marija, Sušnik Nuša, Vodušek Mateja, Kessler Ema, Ziller Zina in Sušnik Renata. **Dekliški prazniki** so sledeči: 1. Devica Orleanska 30. maja. 2. Praznik rojstva Marije 8. septembra. 3. Brezmadežno spočetje 8. decembra. **Delovni program dekliških krožkov** je sledeč: Prosvetno se obravnava tema »Deklec« v vseh podrobnostih kot je bilo objavljeno v okrožnici. Dekleta se pozivljajo, da pomagajo pri vodstvu Marijinih vrtcev. V ta namen prejmejo mesečno snov za sestanke. Vsi krožki naj skušajo v svojih vrstah prirediti v tem letu duhovne vaje. Toplo pa se priporočajo tudi zaprte duhovne vaje.

Najvažnejše prosvetno delo v fantovskih odsekih

Kot glavna predmeta prosvetnega dela pri naših fantih je zvezin svet določil papeževo okrožnico o socialnem vprašanju (*Quadragesimo anno*) in socialno delo katoliške cerkve pri Slovencih. Prva tvarina se naj na fantovskih večerih obravnava po slovenskem prevodu okrožnice, ki so jo že lani odseki prejeli. Če je pa še kje nimajo, naj jo naroče pri Prosvetni zvezi v Ljubljani (Z. F. O.). Cena je prav nizka 5 Din. Okrožnici so bila lani priložena vprašanja, na katere je bilo pri splošnih okrožnih tekmah odgovarjati. Tudi ta vprašanja se še lahko dobe pri Zvezi. Okrožnico naj bi na sestankih v celoti brali in se o prebranim vsakikrat tudi razgovarjali. Dobro je tudi čitati vzporedno z novo staro okrožnico Leona XIII. O delavskem vprašanju.

Druga tvarina je nova, pa je v zvezi s prvo. Mnogo se je pri nas v socialnem pogledu v teku časov storilo. Potrebno je, da vse te napore za pravično rešitev socialnih vprašanj v posameznih dobah spoznamo in spoznamo tudi, kdo je največ za to storil. Dobimo lahko tudi dokaj zgledov, ki nam tudi za sodobna vprašanja prav pridejo. Treba pa je, da se po odsekih pridno dela. Želeli bi in prav bi bilo, da si znajo odseki gradivo za to tvarino sami dobiti. Vse gradivo pa se more najti v Gruden-Malovi zgodovini slovenskega naroda. Za najnovejši čas pa je dr. A. Ušeničnik v Času

(1932) podal pregled tega, kar se je pri nas storilo po navodilih Delavske okrožnice Leona XIII. Gruden-Malova zgodovina je v desetstisočih izvodih razširjena med ljudstvom. Premalo se uporablja. V nevarnosti je, da se ta lepa knjiga pogubi. Naši fantje in voditelji fant odsekov naj jo rešijo in napravijo koristno. Vsak odsek lahko poišče par popolnih izvodov. In začne naj se čitanje onih poglavij, ki govorijo o socialnih razmerah pri Slovencih. Prične naj se to čitanje na strani 50 prvega zvezka, ki ga je Mohorjeva družba izdala l. 1910. Tu je dobro povedano na str. 52 dela kat. cerkve za odpravo suženjstva. Sv. Ciril in Metod sta dala svobodo 900 sužnjem-najemnikom. Vprašanje odnosov dela in kapitala je bilo za dolgo dobo rešeno v srednjeveških cehih, o čemer se dobi vse potrebno glede sodelovanja cerkve tudi v tej zgodovini. Pri poglavjih o samostanih vidimo karitativno delo cerkve (ubožnice, miloščina, oskrba bolnikov). Delo za izobrazbo je tudi važno delo cerkve pri nas. Voditelji prosvetnega dela naj poiščejo samostojno primerna poglavja in potem čitajo skupno s fanti. Končno naj se zapiše vprašanje, ki se je rešilo in kako in kdaj se je rešilo. Na ta način bo postala tvarina zanimivejša, kakor pa, če jo vključimo v kratke stavke kake brošure. Samo ne mislite, da je to delo pretežko. Malo misliti pa je treba. To pa moramo hoteti.

Zakon o taksah

Tar. post. 99 a. Na vse vstopnice in sicer:

1. za gledališča, umetniške koncerte in gledališke predstave prosvetnih društev, za dirke kola jahačev — jahalnih društev za pospeševanje konjereje in za javne vaje in tekme sportnih društev se plačuje taksa 10% od vrednosti prodane vstopnice. Ta taksa se plačuje tudi za koncerte in zabave, ki jih prirejajo prostovoljna gasilna društva, ki se vzdržujejo sama in zaključno zato, da nabav-

ljajo priprave, potrebne zoper požar in za podpiranje svojih članov, ki so se ponesrečili v požarni službi;

2. za bioskope, zabave in plesne veselice, cirkuse, akrobatske, atletske, čarodejske in spiritalistične predstave, panoptike, menažerije, k prireditvam, kjer se ljudje zbirajo radi zabave in razvedrila, se plačuje taksa 20% od vrednosti vstopnice.

Ta taksa 20% se plačuje tudi na vstopnice za prireditve iz točke 1., če se

prirejajo s plesno zabavo, razen prirediteljev gasilnih društev.

Pripomba 1. Na predstavah, kjer se plačuje poleg vstopnice ali namesto vstopnice, katere cena ni določena vnaprej, prostovoljen prispevek, se plačuje tudi taksa 10%, odnosno 20% od skupnega zneska prostovoljnega prispevka, kakršen je pač značaj prirediteljev iz točk 1. in 2. te tarifne postavke. V ta namen mora voditi prireditelj točen seznam vseh prispevnikov in vsote danega prispevka bodisi da se da prispevek brez vstopnice bodisi k vstopnici.

Pripomba 2. Če se plačujejo »vstopi« v povprečnem znesku v obliki vpisnine v klub, društvo ali družbo ali v obliki sezonske karte ali v obliki abonmaja za določeno število vstopov ali za vstopne v določenem časovnem razdobju, se pobira ta taksa odstotno po gorenji stopnji po skupno plačani vsoti. Plesne šole, če so kot take protokolirane in obdačene z neposrednim davkom, ne plačujejo te takse na šolnino (članarino) svojih učencev; če pa prirejajo zabave, matinee in temu podobno, plačujejo takso po tej tarifni postavki na vstopnice ali prostovoljne prispevke za te prireditve.

V drugih primerih, če je vstop dovoljen brez vstopnice (vstop prost), a se v lokalu prodajajo pijače in jedila in se tukaj ljudje zbirajo zaradi zabave, plesne veselice in razvedrila, poslušajoč petje, godbo, radijske aparate in druge glasbene avtomate, gledajoč bioskopsko predstavo itd., se določi taksa povprečno za en dan. To takso mora plačevati vnaprej lastnik podjetja. Plačilu te takse so zavezani tudi nočni obrati — javni tolerirani obrati. Taksa se določa v sorazmerju z zneski, ki se povprečno pobirajo v dotičnem kraju od podobnih lokalov kot taksa od vstopnic.

Pripomba 4. Izjemoma se ta taksa ne pobira za:

1. predavanja in razstave, ki služijo v poučne, prosvetne in gospodarske namene;

2. zabave na vaških slavnostih, cerkvenih in šolskih slovesnostih, proslavah in narodnih svečanostih, če se prirejajo na krajih, ki so za to določeni;

3. cerkvene koncerte (v cerkvah), javne vaje sokolskih društev in kon-

certe domačih pevskih in umetniško-glasbenih društev, če se prirejajo brez veselice;

4. vstopnice v državne, banovinske in občinske muzeje;

5. prireditve društva Rdečega križa samo ob dneih, določenih za nabiranje prispevkov;

6. državna in banovinska narodna gledališča kakor tudi gledališke predstave vaških čitalnic. Če dajejo ta gledališča svoje prostore drugim ustanovam in prirediteljem v najem, se plačuje taksa po tej tarifni postavki.

Pripomba 5. Pri prireditvah z vstopnicami, ki so zavezane taksi iz te tarifne postavke, se smejo uporabljati samo vstopnice državne izdaje.

Vstopnice za prireditve daje izključno ministrstvo za finanče, oddelek za davke v izdelavo in jih oddaja po podrejenih blagajnah prirediteljem pobirajoč vnaprej poleg zakonske takse tudi stroške za izdelavo vstopnic, ki se ji v ta namen pridružuje tudi en strokovni višji uradnik oddelka za davke, ki ima iste pravice in dolžnosti, kakor ostali člani komisije.

Pripomba 6. Vsak prireditelj je dolžan prijaviti pristojnemu oblastvu svojo prireditev in predložiti na vpogled dovolilo za prireditev in sicer:

a) kdor ima stalni obrt, najkasneje v 5 dneh pred pričetkom dela vobče z označbo predstav za en dan.

b) Kdor prireja samo občasno prireditve, najkasneje 24 ur pred pričetkom prireditve.

Za pravočasno vložitev prijave je odgovoren imetnik prostorov, odnosno kraja, kjer se prireditev vrši.

Pripomba 7. Na prireditvah, za katere je predpisana vstopnica, smejo biti samo one osebe, ki so opremljene s predpisanimi vstopnicami.

Brez predpisane vstopnice ne sme biti v lokalu, kjer se vrši prireditev, odnosno na kraju prireditve niti ena oseba.

Zaradi kontrole so posetniki zabave dolžni, hraniti vstopnice do konca zabave, in jih oblastvu na zahtevo pokazati.

Pripomba 8. Z vstopnicami se je založiti pri pristojni davčni upravi med

uradnimi urami, vsaj 24 ur pred prireditvijo.

Odmerjene povprečne takse je plačati pri občasni prireditvi 24 ur pred prireditvijo, za en dan ali več dni, pri stalnih podjetjih pa najmanj za 10 dni vnaprej.

Pri prireditvah ob prostovoljnih prispevkih se mora o tem obvestiti pristojno finančno oblastvo vsaj 24 ur pred prireditvijo, da more prisostvovati zbiranju prostovoljnega prispevka, na katerega se plačuje taksa takoj po dokončanem nabiranju.

Pri klubih, društvih ali napravah, pri katerih je v plačani članarini obsežna tudi vstopnica k raznim prireditvam, se plačuje taksa praviloma in najkasneje do konca meseca februarja, za člane, vpisane med letom, pa takoj drug dan po vpisu.

Pripomba 9. Za osebe, ki so zavezane postopati po predpisih te tarifne postavke, se smatrajo prireditelji, pri pravnih osebah pa njih zakoniti ali pooblašeni zastopniki. Če prireja prireditve več oseb, so vse solidarno odgovorne.

Imetnik prostorov ali kraja, kjer se vrši prireditev, je odgovoren za takso solidarno s prirediteljem, če dopusti, da se vrši prireditev brez prijave.

Pripomba 10. Prireditelji, ki svoje prireditve ne prijavijo v določenem roku, ki ne predlože seznamkov o prostovoljnih prispevkih ali ki ne obveste finančnega oblastva o vpisanih članih, se kaznujejo v denarju od 500 do 1000 Din.

Prireditelji, ki ne plačajo odmerjene takse v določenem roku, plagajo poleg redne še 50% za kazen.

Prireditelji, ki preprečijo kontrolnim finančnim organom pristop v lokal zgradbe, odnosno na kraj, kjer se vrši prireditev, se kaznujejo od 500 do 2000 dinarjev.

Posetniki, ki ovirajo organe v izvrševanju kontrole, se kaznujejo od 100 do 200 dinarjev.

Pripomba 11. Če se vrši prireditev brez predhodne prijave; če se najdejo v lokalu brez predpisane vstopnice ali če se zasedejo dražji prostori od onih, za katere vstopnice veljajo; če se prodajo vstopnice po višji ceni, kakor se vstopnica glasi, ali se prodajajo vstopnice dr-

žavne izdaje, na katerih ni datuma prireditve, se kaznuje odgovorna oseba (prireditelj) z dvakratnim do desetkratnim zneskom redne takse.

Za prireditve, ki se vrše brez predpisanih vstopnic, se smatra, da so vsi prostori v lokalu razprodani in se po tem odmeri redna in kazenska taksa.

Pripomba 12. Odločbe o odmeri takse iz te tarifne postavke in razsodbe o kaznovanju izdajajo v prvi stopnji davčne uprave; zoper njih odločbe je dopustna pritožba na finančno direkcijo v 5 dneh.

Odločbe o odmeri takse iz pripombe 3. te tarifne postavke kakor tudi razsodbe o kaznovanju po kaznivih dejanjih izdajajo finančne direkcije in se te vračajo oddelku za davke po uradni dolžnosti. Šele po odobritvi oddelka za davke so te odločbe izvršne. Oddelek za davke sme to takso zvišati, če spozna, da je odmerjena v škodo državne blagajne.

Plačila odmerjene tekse pritožba ne zadržuje.

Pripomba 13. Povračilo takse se sme izvršiti za nerazprodane vstopnice, odnosno pri povprečni taksi za dneve, za katere ni pogojev, zbog katerih se ta taksa plačuje. Če se vrši povračilo za nerazprodane vstopnice, se ne more vrniti odškodnina, pobrana za izdelavo nerazprodanih vstopnic.

Prošnjo za povračilo takse je vložiti v 5 dneh od dne poslednje prireditve ali dne, ko so prestali pogoji za pobiranje povprečne takse pri onem oblastvu, ki je takso pobralo.

Odločbo o povračilu takse od vstopnic izdaja davčna uprava in če je pozitivna, jo takoj izvrši.

Predmete po izvršenih povračilih takse na vstopnice mora vročiti davčna uprava ob pričetku vsakega tromesečja za preteklo tromesečje pristojni finančni direkciji v pregled. Direkcija preizkusi pravilnost izvršenega povračila in uniči komisijski vse priložene vstopnice, za katere je taksa vrnila, predmet s komisijskim zapisnikom vred vrne davčni upravi za arhiv.

Za nerazprodane se smatrajo one vstopnice, ki niso iztrgane iz knjižice — bloka — in imajo še kupon.

Pripomba 14. Uradniki, ki opravljajo revizijo o pravilnem izvrševanju predpisov te tarifne postavke, imajo pravico do odškodnine za nočno službo, ki jo odreja oddelek za davke; v ta namen se pobira na vsote, plačane po tar. post. 99a in 99c, kontrolna taksa 5 odst.

Ta kontrolna taksa in za stroške za izdelavo vstopnic pobrane vsote se knjižijo v korist sklada, ki se ustanovi pri oddelku za davke. Iz tega sklada se plačujejo stroški za izdelavo vstopnic in ostalih taksnih obrazcev in odškodnina za opravljanje nočne službe v znesku, ki ga predpiše minister za finance.

Pripomba 15. Vse druge dosedanje državne doklade se ukinjajo.

Pripomba 16. Občinske takse na vstopnice ne smejo biti višje od 50 odst. državne takse, ostale samoupravne takse pa skupaj 40 odst. državne takse.

Pripomba 17. Predmete, po katerih se je izvršilo povračilo takse na vstopnice do uveljavitve tega zakona, vroči uprava pristojni finančni direkciji, ki postopa po predpisih pripombe 13. te tarifne postavke.

Pripomba 18. Minister za finance se pooblašča, da predpiše za izvrševanje predpisov te tarifne postavke pravilnik.

Tarifna postavka 99 c. Za prošnjo in dovolitev prireditve tombole in vseh srečolovov, razen spodaj navedenih, za vsak primer ali za vsak dan Din 25.

Za dovolitev prireditve loterije se plačuje poleg redne takse po tarifni postavki 5. še od celokupne vrednosti izdanih srečk, ne glede na to, ali se srečke razprodajo ali ne, pol odstotka.

Če so dobitki teh srečk v denarju, se plačuje poleg gornje takse še 25 odst. od izžrebanih dobitkov.

Pripomba. Ta taksa pol odstotka se ne plačuje pri onih loterijah, pri kate-

rih celokupna vrednost vseh srečk ne presega 2000 Din.

Kristusov mladeč. Življenje Piera Giorgia Frassatija. Napisal don A. Cojazzi. V slovenščini priredil Janez Logar. Izdali akademiki kongreganisti pri oo. jezuitih v Ljubljani. Strani 230 in 15 slik v bakrotisku na umetniškem papirju.

Knjiga bo služila doraščajoči mladini, moški in ženski, in vzgojiteljem. Popisuje pa življenje in delo fanta, ki je nenadoma umrl na predvečer svojega inženjerskega doktorata. Ni to življenjepiš, kakršni so življenjepisi svetnikov in imenitnih oseb. Vse se zdi bolj kakor drama. Pred navadno dramo ima to prednost, da je vse resnično. In prav radi svoje resničnosti delo zgrabi vsakogar, da želi postati ljubezniv in dober in močan kot Pier Giorgio.

Pier Giorgio Frassati je pred 7 leti živel še med nami. Dasi aristokratskega rodu, bogat in lep, vseeno je bil ljubljeneц vseh ubogih, majhnih in neznanih. Čudovito je znal biti vesel in pobožen. On se Bogu in Cerkvi ni izmikal, ampak je vprav iz edinosti z Bogom in Cerkvijo zajemal svoj veseli pogled na svet in svojo privlačnost, ki se je po smrti še posebno povečala. V teh par letih po njegovi smrti je italijanska knjiga izšla že v 60.000 izvodih, nemška v dveh izdajah, prevod imajo Francozi, Angleži, Španci in sedaj tudi Slovenci. Borbeni mladini približa Piera Giorgia zlasti njegova borba za pravice in svobodo katoličanov, njegovo preganjanje od strani fašizma in njegovo prizadevanje za mir in ljubezen med narodi.

V rdeče in zeleno celo platno vezana stane Din 30.—, nevezana Din 25.—. Poština posebej. Naroča se pri založniku: »Glasnik presv. Sreča Jezusovega« v Ljubljani, Zrinjskega 9.

Vsebina: Prosvetna Zveza v letu 1931/32. — Koroško ljub: Koroška bo vstala. — Ljudske igre. — Zimska sezona v prosvetnih društvih. — Najvažnejše prosvetno delo v fantovskih odsekih. — Zakon o taksah.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

